

KÖY İDARESİNİN İDARİ VE MALİ YAPISI

Köy ve Kısa Tarihçesi

Köy, insanların toplumsal bir varlık olmalarından ve bir arada yaşama ihtiyaçlarından doğan doğal bir yerleşme birimidir. İnsanlar, var oldukları yıllardan bu yana gerek doğa koşullarından korunma gerekse güvenliğin daha kolay sağlanacağı düşüncesiyle belli bir alanda bir araya gelip, yerleşim birimleri oluşturmuşlardır. Bu yerleşim yerlerinin bazıları hem nüfus açısından hem de ekonomik güç açısından büyüyerek şehir veya kasabalara dönüşmüş, bazıları da yukarıda belirtilen gelişmeyi göstermeyerek, küçük birimler yani köyler halinde varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Bu gelişme şüphesiz yurdumuz için de geçerli olmuştur. Yüzyıllardan beri çeşitli toplulukların yerleşim yeri olan Anadolu, Türklerin fethinden sonra, buraya yerleşen çok sayıda Türk boyları ile yerleşim yerleri açısından zenginleşmiştir. Osmanlı İmparatorlu döneminde, toprak düzeni açısından ve diğer idari düzenlemeler açısından, özerk bir köy yerel yönetim birimi söz konusu değildi. Köyde yaşayan bir kişi yaşadığı toprağın sahibi değil, bir çeşit kiracısı idi. Buralarda yaşayanların oluşturduğu yerleşim yerlerinin ana yönetimi, has, zeamet ve tımar sahiplerinin elinde bulunuyordu.

Zaman zaman köylerin, Osmanlı Devlet Yapısı içinde birer yerel yönetim birimi haline getirilmeleri konusunda girişimlerin olduğu gözlenmektedir. Örneğin, 1858 tarihli bir Talimat ile Osmanlı İmparatorluğu'nun mülki idare bölümleri eyalet, liva, kaza ve karyelerden (köylerden) oluşturulmuştur.

Köylere ait ayrıntılı hükümler ilk olarak 1864 tarihli Teşkilatı Vilayet Nizamnamesinde yer almıştı. Burada, köy organlarından bahsedilmiş ve organların kuruluşlarına ilişkin esaslarla görevleri saptanmıştır. Nizamnameye göre, her köyde orada yaşayanlar tarafından seçilmiş muhtar ile ihtiyar meclisinin oluşması öngörülmüştür. Nizamnamenin, köy işlerinin yönetimi başlığını taşıyan kısmında, her köyde, dinleri ayrı olan her sınıf halk için ikişer muhtar ve birer ihtiyar meclisi oluşturulması ilkesi kabul olunmuştur. Ancak, yerel hizmetler konusunda yürütmeye ilişkin karar alma yetkisi ihtiyar meclislerine verilmediği gibi, köylere tüzel kişilik de tanınmamıştır.

1876 tarihinde, köylerde, Avrupa ülkelerindeki -özellikle Fransa'daki- örneklerine benzer bir örgüt oluşturmak amacıyla İdare-i Nevahi (nahiyeler idaresi) adlı yeni bir nizamname daha düzenlenmiştir.

Bu nizamnamede, iki yüz haneden fazla olan köylerin bir nahiye oluşturmaları, hane sayısı daha az olan köylerin ise iki yüz haneye ulaşacak biçimde birleştirilmeleri öngörülmüştür. Ayrıca, bir nahiye müdürü ile bir meclisin bulunması, üye sayısının dörtten az, sekizden fazla olmaması hem müdürün hem de meclis üyelerinin köy halkı tarafından seçilmesi esasları kabul edilmiştir. Bu iki vilayette uygulanan bu Nizamname'de de köylere tüzel kişilik tanınmamıştır.

1908'de İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile başlayan dönemde, köyün bir yerel yönetim birimi haline getirilmesini amaçlayan "Köyler İdaresi" adlı bir kanun tasarısı, Osmanlı Mebuslar Meclisi'ne sunulmuştur. Ancak, Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması nedeniyle bu tasarı

kanunlaşmamıştır. 1864 ve 1870 tarihli Nizamnameler de, 1913 tarihinde çıkartılan Geçici Kanun’la yürürlükten kaldırıldığından, 1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu yürürlüğe girinceye kadar, köyler hiçbir hukuki dayanağı bulunmayan bir şekilde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bilindiği gibi 1924 tarihli Kanun, köylere ilk kez tüzel kişilik kazandırmış ve hâlen de yürürlükte olan bir kanundur.

Köy, çok eskiden beri var olmasına rağmen, devletin yönetim örgütü içinde ayrı bir tüzel kişiliğe ve aynı zamanda yerel yönetim niteliğine kavuşması, Cumhuriyet dönemi başında çıkarılan 18.3.1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu ile gerçekleşebilmiştir.

Aradan geçen 90 yılı aşan süreye karşı geçen sürede bazı değişiklikler olmasına rağmen, bugün köylerin bağlı olduğu temel yasa olarak varlığını sürdüren Köy Kanunu’na baktığımızda, köyün üç ayrı tanımını şu şekilde görmekteyiz;

- “Nüfusu iki binden aşağı yurtlara köy denir.” (Madde:1)
- “Cami, mektep, otlak, yaylak ve baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.” (Madde:2)
- “Köy bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve işbu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlıktır. Buna “şahsi manevi” denir.” (Madde:7)

Yukarıdaki tanımlardan birincisinde, nüfus ölçütü dikkate alınarak, iki binden az nüfuslu yerleşme birimlerine köy denileceği açıklanmıştır. Ancak, nüfusu iki bini geçtiği hâlde köy olarak kalan yerler de vardır. Bu yüzden, nüfusu iki binden fazla olan yerler, belediye örgütüne kavuşmadıkça köy olarak kalmaktadır. Belediye olmanın koşulları Belediye Kanunu’nda gösterilmiştir. Buna göre, köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için, meskûn sahalarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5 km mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir.

Bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülki idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildirimi üzerine, mahalli seçim kurulları, on beş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir. İşlem dosyası valinin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına gönderilir. Cumhurbaşkanı kararı ile o yerde belediye kurulur. Bu yüzden köyün nüfusu beş binin üzerinde de olsa belediye oluncaya kadar köy statüsündedir.

Herhangi bir köyün, Köy Kanunu’nun uygulama alanına girebilmesi için nüfusun 150’den yukarı olması da gerekmektedir (Madde:89). Türkiye’de nüfusu 150’nin altında olup, köy, mezra, kom, divan, oba diye adlandırılan çok küçük yerleşme birimleri de vardır. Bu yerler, Köy Kanunu’nun uygulanması yönünden köy değildirler. Köy halkından seçim hakkı olanların yarısından çoğunun isteğiyle etrafındaki bir saat ve ondan aşağı mesafede olan köylerden birine bağlanırlar. Vali ya da kaymakamlar, Köy Kanunu’nun hangi maddelerinin buralarda uygulanacağını belirler. Eğer nüfusu 150’den az olan bu yerleşim birimleri hiç bir köye bağlanmaz, vali ve kaymakam da hiç bir emir vermezse bu yerler eski göreneklerine göre

işlerini yaparlar. Bu açıklamalardan şu sonucu çıkarabiliriz. Köy olabilmek için, taban nüfus da söz konusudur. Taban nüfus ise 151 kişi olarak belirlenmiştir.

Köyün tanımlarından üçüncüsünde ise “şahsı manevi” sözcüğü ile köyün tüzel kişiliğe sahip bulunduğu açıklanmak istenmiştir. Ayrıca, 1961 Anayasası’nın 116. ve 1982 Anayasası’nın 127. maddeleri açık bir şekilde, köylerin birer kamu tüzel kişisi olduklarını belirtmiştir.

6360 sayılı Kanun, 30.03.2014 tarihinden itibaren 30 büyükşehir olan ilde köylerin tüzel kişiliğini kaldırmıştır. Dolayısıyla 30 ilde bulunan köyler mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katıldıklarından köy sayısında önemli bir düşme olmuştur. 6360 sayılı Kanun öncesinde 34283 olan köy sayısı 2015 yılı sonu itibarıyla %47 oranında azalmış ve 18143’e düşmüştür.

Köy, cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan toplu veya dağınık evlerde bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte oturan insanların oluşturdukları mahalli idare birimidir.

Köy, insanların toplu halde yaşamaya başlamalarının ilk adımının atıldığı yerleşim yeridir. Hemen hemen her ülkede yerleşik hayata geçilmesi ile insanların tarım ile uğraşmaları sonucunda köy yaşantısı ortaya çıkmıştır.

Köy idaresinin kabul edilip mahalli idare olarak varlığının ortaya çıkışı Osmanlı döneminde **Vilayet Nizamnamesi** ile oluşmuştur. **Ancak bu düzenleme köylere tüzel kişilik tanımamıştır.**

Köylere tüzel kişilik tanınması günümüzde de geçerliliğini koruyan 1924 tarihli Köy Kanunu ile olmuştur. Bu kanuna göre “*Nüfusu iki binden aşağı olan yurlara (köy) ve nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olanlara (kasaba) ve yirmi binden çok nüfuslu olanlara (şehir) denir.*”

Ancak nüfusu iki bini geçtiği halde köy olarak kalan yerlerde vardır. Bu yüzden nüfusu iki binden fazla olan yerler, belediye örgütüne kavuşmadıkça köy olarak kalmaktadır.

Türkiye’deki köy idareleri Mart-2014 Yerel Yönetimler Seçimleriyle birlikte otuz büyükşehir belediyesinin olduğu illerde kalmıştır. Geri kalan elli bir ilde ise köy idaresinin varlığı devam etmektedir. Bu durum artan nüfusla birlikte hizmetlerin daha koordineli gerçekleştirilmesi anlayışının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. İlerleyen yıllarda nüfusu artan illerdeki köylerin de kalması ve yerlerine mahalle kurulması söz konusu olabilecektir.

KÖY İDARESİNİN ORGANLARI

Köylerin danışma ve karar organı köy derneği ile ihtiyar meclisi, yürütme organı ise muhtardır.

Köy idaresinin organları;

- **Köy derneği,**
- **Köy muhtarı ve**
- **İhtiyar meclisidir.**

KÖY DERNEĞİ

Köy derneği, köyde köy muhtarını ve ihtiyar meclisi azalarını seçmeye hakkı olan kadın ve erkek köylülerden oluşur.

Köy Derneğinin Görevleri

- Köy muhtarı ve ihtiyar meclisini seçmek.
- Muhtar ücretlerini belirlemek.
- İsteğe bağlı işlerin zorunlu işler arasına alınmasına karar vermek
- Köy imamını tayin etmek.
- Köyün ayrılma ve birleşme işlemlerine karar vermektir.
- Köy tüzel kişiliği ile muhtar veya ihtiyar meclisi üyeleri arasında çıkan davalarda köyü temsil edecek kişiyi seçmek.

Yukarıdaki görevlerden, muhtar ve ihtiyar meclisi seçimine ilişkin görevler zaten seçim kanunları gereğince hazırlanan kütüklere göre seçmen niteliğine sahip vatandaşlar tarafından yapılmaktadır. İmanın tayin görevi de 1967'den bu yana Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılmaktadır. Uygulamada, köy derneği işlevini kaybetmiş gözükmemektedir. Yasanın yeniden ele alınması gerçekleşirse, gözden geçirilmesi gereken bir organdır.

Ancak bu görevler günümüzde önemini yitirmiştir. Örneğin; köy imamı Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından belirlenmektedir.

İHTİYAR MECLİSİ

İhtiyar meclisi, köy idaresinin görevlerinin gerçekleştirilmesinde muhtarla birlikte çalışan ve üyelerinin seçmenler tarafından seçilerek oluşturulduğu bir kuruldur.

İhtiyar meclisi, köye ait işleri görüşüp yürütmeye ilişkin kararlar alan ve bunları denetleyen bir organdır. İki tür üyeden oluşur. Birincisi, ihtiyar meclisine seçimle gelen üyelerdir. İkincisi ise kanunla atanan doğal üyelerdir.

Köy ihtiyar meclisi;

- Nüfusu 1000'e kadar olan köylerde 8,
- Nüfusu 1001'den 2000'e kadar olan köylerde 10,
- Nüfusu 2000'den fazla olan köylerde 12

üyeden oluşur.

Önemli!! Köy imamı ve öğretmeni ihtiyar meclisinin doğal üyesidirler.

İhtiyar Meclisinin Görevleri

- En az haftada bir defa muhtar tarafından toplantıya çağrılır. Ancak, ihtiyar meclisi, muhtara haber vererek kendi isteği ile de toplanabilir.
- Köy işlerini önemine göre sıraya koyar ve biri yapıp bittikten sonra, sırayla hepsini köylüye yaptırmaya çalışır.

- Köylünün hangi işleri bizzat çalışarak hangi işleri para veya ırgat ile yapacağına karar verir. Köylünün imece ile yapacağı işler boş zamanlarına uydurulur.
- Köyün görevlerinin yerine getirilebilmesi için gerekli gayrimenkullerin değeri verilerek satın alınması sağlanır. Eğer, mal sahibi razı olmazsa, il ve ilçe idare kurulları durumu inceler ve kesin olarak karar verir.
- İmece ile kaçar gün çalışılacağını belirler.
- Salmanın miktarını belirler.
- Paranın harcanmasında hiçbir fenalık olmamasına ve faydasız yere para verilmemesine muhtar ile birlikte göz kulak olur.
- Zorunlu görevleri yapmayan veya hissesine düşen parayı vermeyen köylü hakkında para cezası verir.

MUHTAR

Köy Kanunu'na göre muhtar, hem merkezî yönetimin köydeki temsilcisi, hem de yerel yönetim birimi olan köy yönetiminin başı ve yürütme organıdır.

Muhtar, Köy Kanunu'na göre köyün başıdır. Köy işleriyle ilgili söz söylemek, emir vermek ve emrini yaptırmak hakkına sahiptir.

Köy muhtarı doğrudan köy derneği ve köylü kadın ve erkekler arasından 5 yıl için seçilir.

Muhtarın Göreceği işler **devlet işleri ve köy işleri şeklinde ikiye ayrılır.**

Köy Kanunu'nun 36. maddesi, merkezî yönetimin temsilcisi olarak yapılacak görevleri **(devlet işleri)** 16 başlık altında teker teker saymıştır. Bu görevler şöyledir:

1- Hükümet tarafından bildirilecek kanunları, nizamları köy içinde ilan etmek ve halka anlatmak ve kanunlar, nizamlar, talimatlar, emirler ile kendisine verilecek işleri görmek;

2- Köyün sınırı içinde dirlik ve düzenliği korumak (asayiş korumak);

3- Salgın ve bulaşık hastalıkları günü gününe Hükümete haber vermek;

4- Hekim olmayanların ve üfürükçülerin hastalara ilaç yapmasını menetmek ve

Hükümete haber vermek;

5- Köylünün çiçek ve bulaşık hastalıklar aşısı ile aşılanıp hastalıktan kurtulmasına çalışmak;

6- Köye gelip gidenlerin niçin gelip gitmekte olduklarını anlamak ve bunlar içinde şüpheli adamlar veyahut ecnebler görülürse hemen yakın karakola haber vermek;

7- Her ay içinde köyde doğan, ölen, nikahlanan ve boşananların defterini yapıp ertesi ayın onuncu gününden evvel nüfus memuruna vermek ve köyün nüfus defterini birlikte götürerek vukuatı yürütmek;

8- Vergi toplamak için gelen tahsildarlara yol göstermek, yardım etmek ve tahsildarların yolsuzluğunu görürse Hükümete haber vermek.

9- Asker toplamak ve bakaya ve kaçakları Hükümete haber vermek;

10- Köy civarında eşkiya görürse Hükümete haber vermek ve elinden gelirse tutturmak;

11- Köylünün ırzına ve canına ve malına el uzatan ve Hükümet kanunlarını dinlemeyen kimseleri köy korucuları ve gönüllü korucularla yakalattırarak Hükümete göndermek;

12- Köy sınırı içinde yangın ve sel olursa köylüleri toplayıp söndürmeğe ve çevirmeğe çalışmak, (orman yangınlarında sınırdan dışarı olsa dahi yardıma mecburdurlar.);

13- Mahkemelerden gönderilen celpname ve her türlü tezkere ve hükümleri lazım gelenlere bildirerek istenilen işleri yapmak ve mahkeme mübaşirine ve jandarmaya vazifesinde kolaylık göstermek;

14- İhzar ve tevkif müzekkereleri (bazı adamların kanun namına tutulmasını emreden mahkeme kâğıdı) gösterildikçe aranılan kimseleri kağıdı getirenlere tutturmak;

15- Zarar görenlerin şikâyeti ve bilip işitenlerin haber vermesi üzerine sorup araştırmak;

16- Bu kanunda ismi geçen davaları ihtiyar meclisine söyleyip hükmünü almak.

Bu tip görevlerden anlaşılacağı gibi, muhtar, merkezî yönetimin köydeki görevlisidir. Zaten aylık ödeneği de, merkezi yönetim tarafından ödenmektedir.

Muhtarın, köy yönetiminin başı olarak göreceği **“köy işleri”** ise şöyledir:

- Köyün zorunlu görevlerini ihtiyar meclisi ile görüşerek yapmak veya yaptırmak,
- Köyün isteğe bağlı görevlerinin yapılabilmesi için köylüye öğüt vermek,
- İhtiyar meclisi ile görüştüktan sonra köylüyü işe çağırmak,
- İhtiyar meclisi kararı ile köy işlerine harcanacak parayı toplamak,
- Bir ay içinde nerelere ve ne kadar para harcanmış ise her ay ihtiyar meclisine hesap vermek,
- Köy işlerinde hem davacı hem hasım olarak mahkemede bulunmak ve isterse mahkemeye başka birini vekil olarak göndermek.

Köy muhtarları, seçilme niteliğine sahip köy halkı arasından köylü seçmenler tarafından seçilir. Ayrıca, en az altı aydan beri köyde yerleşmiş olmak gerekmektedir.

Muhtarın göreceği devlet işleri merkezi idarenin köyde yapılmasını istediği işler ile köyde gelişen özel durumların merkezi idareye bildirilmesiyle ilgilidir. **Örneğin;**

- Salgın hastalıkları bildirmek,
- Doğum ve ölüm işlemlerini gerçekleştirmek
- Askerlikle ilgili kaçakları bildirmektir.

Muhtarın yapacağı köy işleri ise;

- Köylüyü işe çağırmak,

- Gerekli parayı toplamak,
- Harcanan paranın hesabını ihtiyar meclise vermek şeklindedir.

Muhtar Olma Şartları Nelerdir?

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları muhtarlığa aday olabilmektedirler.
- Muhtar olmak istedikleri bölgede ikamet eden kişilerin muhtar adayını seçmesi gerekmektedir.
- Muhtarlık seçimleri olmadan önceki bir sene içerisinde aday olunacak olan mahallede ikamet ediyor olunması gerekmektedir.
- 25 yaşını doldurmuş olanlar muhtar aday olabilmektedirler.
- Muhtar aday olmak isteyenlerin hüküm giymemiş olmaları gerekmektedir.
- Kamu hizmeti vermek konusunda yasaklı olmayan kişiler muhtar aday olabilmektedirler.
- Türkçe okuryazar olanlar muhtarlığa aday olabilmek hakkına sahiptirler.

KÖY KORUCULARI VE GÖRECEĞİ İŞLER

Köy sınırı içinde herkesin ırzını, canını ve malını korumak için köy korucuları bulundurulur.

Her köyde en aşağı bir korucu bulunur. Nüfusu binden yukarı köylerde her beş yüz kişiye bir korucu daha tutulur.

Korucular ihtiyar meclisi tarafından tutulur ve köy muhtarının vereceği haber üzerine kaymakamın buyruğu ile işe başlar.

Korucuların 22 yaşından küçük ve altmış yaşından büyük olmaması ve bir cürüm ile cezalandırılmamış ve iyi huylu tanınmış bulunması ve herkesle kavga çıkarmak, sarhoşluk gibi huysuzlukları olmaması şarttır.

Korucular köy muhtarının emri altındadır. Resmi işlerde onun her emrini tutmağa mecburdur.

Korucular silahlıdır. Kendilerine karşı gelenler jandarmaya karşı gelmiş gibi ceza görürler.

Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi mahsul zamanlarında çapulcular ve eşkıya türemiş ise yağmadan köy halkını korumak için köylünün eli silah tutanlarından lüzumu kadarını gönüllü güvenlik korucusu ayırarak bunların isimlerini bir kağıda yazıp kaymakama götürür. Kaymakamın müsaadesi olursa bu gönüllü güvenlik korucuları asıl korucularla beraber yağmacılara ve eşkıyaya karşı köy ve köylüyü korurlar.

Cumhurbaşkanınca tespit edilecek illerde; olağanüstü hal ilanını gerektiren sebeplere ve şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin köyde veya çevrede ortaya çıkması veya her ne sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması hallerinde, valinin teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile yeteri kadar güvenlik korucusu görevlendirilmesi kararlaştırılabilir. Bu şekilde görevlendirilecek güvenlik korucusu sayısı 40.000 kişiyi geçemez. Cumhurbaşkanı bu sayıyı yüzde elliye kadar artırmaya yetkilidir. Görevlendirmeyi gerektiren hallerin ortadan kalkması durumunda veya idarî zaruret hallerinde görevlendirmeye ilişkin

aynı usûl uygulanmak suretiyle güvenlik korucusu olarak yapılan görevlendirmelere son verilebilir.

Güvenlik korucularından 55 yaşını dolduranların görevleriyle ilişkileri kesilir.

Güvenlik korucularının görev alanı, görevli oldukları köyün hudutları içinde kalan alandır. Gerekğinde vali veya kaymakam onayı ile güvenlik korucularının görev alanları, geçici ve süresi belirli olarak köy hudutları dışına genişletilebilir ve görev yerleri değiştirilebilir. Güvenlik korucuları diğer bir ilin valisinin talebi üzerine, istihdam edildikleri ilin valisinin onayı ile geçici ve süresi belirli olarak iller arasında görevlendirilebilir. Bu durumda, güvenlik korucusunun harcırahı görevlendirildiği valilik tarafından ödenir.

Köy Korucuları ve Güvenlik Korucularının görevde bulundukları süre içinde yaralanmaları, engelli hâle gelmeleri veya ölümleri halinde "2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun" hükümleri uygulanır.

Güvenlik korucularından güvenlik güçleriyle birlikte operasyonlara katılanların işçeleri, birlikte operasyona katıldıkları güvenlik güçlerinin bağlı olduğu birimlerce ve bu birimlerin bütçesinden karşılanmak üzere sağlanır. Bu Kanunda belirtilen görevler ile tabii afetlerde ve diğer olağanüstü hâl ve durumlarda emsallerine göre başarılı görev yaptıkları görülen veya büyük yararlılık gösteren güvenlik korucularına, valinin teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile yılda bir defa aylık ücretlerinin iki katına kadar ödül verilebilir. Bir malî yılda bu şekilde ödül verilecek güvenlik korucusu sayısı, o ilde görevli güvenlik korucusu sayısının yüzde birini geçemez.

Güvenlik güçleriyle birlikte operasyonlara katılan güvenlik korucularına herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaksızın her ay 225 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ve operasyona çıktıkları gün sayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda ek tazminat ayrıca ödenir.

Güvenlik korucusu olarak görevlendirilenler hakkında 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu hükümleri uygulanmaz.

Bu maddeye göre güvenlik korucularına yapılacak harcamalar, İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten bu Bakanlıkça karşılanır ve ödemeler il valilikleri tarafından yapılır.

Valinin teklifi ve İçişleri Bakanının uygun görmesi halinde, bu Kanun ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun çerçevesinde görevden ilişiği kesilmiş güvenlik korucuları operasyonel faaliyetler maksadıyla tekrar göreve çağrılabilirler. Ayrıca, gönüllü güvenlik korucuları da aynı usulle operasyonel faaliyetlerde görevlendirilebilirler. Bu şekilde görevlendirilenler, harcırahtan ve ek tazminattan yararlandırılırlar. Bu ödemeler dolayısıyla her ne ad altında olursa olsun kamudan aldıkları ödemelerden kesinti yapılamaz.

Teröristle mücadelede görev alan güvenlik korucuları ile gönüllü güvenlik korucularının, bu görevlerin ifasından doğduğu iddia edilen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda müdafî olarak belirlediği en fazla üç avukatın ücreti İçişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten valilikler tarafından karşılanır. Güvenlik korucuları ile gönüllü güvenlik korucularının avukatlık ücretinin ödeme usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Korucular aşığıdaki hallerde silah kullanabilirler:

- 1- Vazifesini yaparken kendisine saldıran ve hayatını tehlikeye koyan kimselere karşı hayatını korumak için mecburi olursa;
- 2- Vazifesini yaparken ahaliden bir kimsenin can veya ırz tehlikesi altında kaldığını görür ve onu kurtarmak için başka bir çare bulamaz da bunalırsa;
- 3- Cürmü meşhutta (yani yapılırken veyahut yapıldıktan sonra henüz izi meydanda iken) bir cinayetin failini yahut maznun bir şahsı yakalamak istediğı halde o kimse silahla karşı korsa;
- 4- Tutulan bir canı kaçar ve "dur" emrini dinlemez ve onu tekrar yakalamak için silah kullanmaktan başka çare bulunmazsa;
- 5- Eşkıya takibi sırasında yatak olan yerlerden şüpheli bir adam çıkar ve korucunun "dur" emrine itaat etmeyip kaçarsa. Yukarda sayılan ahvalden maada korucu silahını kullandığından dolayı ceza görür. Korucu silah kullanmağı mecbur olduğu zaman bile mümkün mertebe öldürmeksizin yaralayarak tutmağı dikkat eder.

Korucuların kıyafetleri ve silahlarının şekli İçişleri Bakanlığınca tayin olunur.

Korucu elbiselerinin parası köy gelirinden senede bir defa verilir. İki senede bir de gocuk veya kepenek verilir.

Korucular, ellerine verilen koruculuk cüzdanını daima üzerinde bulundurur ve korucusu olduğu köyün adı kalın yazı ve vilayet ve kaza adları ince yazı ile yazılmış olmak üzere gösterilen örneğe göre pirinçten bir levhayı göğüslerinin sol tarafına daima asmağı mecburdurlar.

Koruculara yasak olan işler şunlardır:

- 1- Koruculuktan başka iş yapmak: mesela dükkân, kahvehane, han açıp işletmek veya bunlara ortaklık etmek;
- 2- Köylüden herhangi birinin veya kendi hizmetinde bulunmak için izinsiz vazifesini terk etmek;
- 3- Koruduğı bağ ve bahçe ve ekinlerden fuzuli faydalanmak;
- 4- Kendi hayvanlarını otlatmak ve köye çobanlık etmek;
- 5- Levha, elbise ve silah ve cüzdanını üzerinde taşımamak veya değıştirmek.

KÖY ÜZERİNDEKİ İDARİ VESAYET

Merkezî yönetimin, köyler üzerindeki idari vesayeti, köy organları ve personeli ile köy organlarının karar ve uygulamaları üzerinde görölmektedir. Vesayet makamı ise vali ve kaymakam gibi yerel mülki amirlerdir.

İdari vesayet uygulaması şu şekildedir:

- Vali veya kaymakam, köy muhtarlarının, köyün yararına olmayan kararlarını bozabilir. Ancak, muhtar yerine, kendiliklerinden karar veremezler.
- Köy derneğinin, köyün isteğe bağı olan görevlerini zorunlu olanlar arasına alma kararı ancak kaymakamın ya da valinin onayı ile kesinleşir.
- Köy bütçelerinin, kaymakam veya valilerce onaylanması gerekir.
- Vali veya kaymakam, köy işlerini ve kanunlarla verilen öteki görevlerini yapmayan muhtarlara yazılı olarak ihtarda bulunur. Muhtar, buna rağmen iş görmemeye devam ederse yetkili idare kurulu kararı ile görevinden uzaklaştırılır.

- Köyde birden fazla imamın bulunması hâlinde, ihtiyar meclisine üye olarak girecek olanını seçmek yetkisi, kaymakama aittir.

- Zorunlu işleri gördürmeyen ve toplanması isteğe bağlı olmayan paraları toplamayan ve toplattırmayan köy muhtarı ve ihtiyar meclisi üyelerine köyün bağlı olduğu idare kurulunca 10 liradan 50 liraya kadar para cezasına hükmolunur.

KÖY GÖREVLERİ

Köy görevleri; zorunlu görevler ve isteğe bağlı görevler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

ZORUNLU GÖREVLER

- Sıtma, sivrisinek tarafından aşılandığı ve sivrisinek de su birikintilerinde barındığı ve ürediği için her şeyden evvel köy sınırı dahilindeki su birikintilerini kurutmak,
- Köye kapalı yoldan içilecek su getirmek ve çeşme yapmak, köyün içtiği su kapalı geliyorsa, yolunda delik deşik bırakmamak ve mezarlıktan veya süprüntülük ve gübrelikten geçiyorsa yolunu değiştirmek,
- Evlerden dökülecek pis suların kuyu, çeşme, pınar sularına karışmayarak ayrıca akıp gitmesi için üstü kapalı akıntı yapmak,
- Köyde evlerin etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutmak, her evin kendi önünü süpürmesini sağlamak,
- Çeşme, kuyu ve pınar başlarında gübre, süprüntü bulundurmayıp daima temiz tutmak ve fazla suların etrafa yayılarak bataklık yapmaması için akıntı yapmak,
- Köyde insanlarda salgın ve bulaşık bir hastalık çıkarsa veya frengili adam görülürse o gün bir adam yollayarak hükûmete haber vermek,
- Köy halkının ekilmiş ve dikilmiş mahsullerini, ağaçlarını her türlü zarar ve ziyandan muhafaza etmek,
- Mecbur olmadıkça yol üzerine halkın kolaylıkla gelip geçmesine dokunacak şeyler koymamak,
- Birdenbire yıkılarak altında adam ve hayvanat kalacak derecede çürümüş ve eğilmiş duvar veya damları bir sakatlık çıkarmaması için yıktırmak veya tamir ettirmek,
- Köyün büyüklüğüne göre orta yerinde ve mümkün olmazsa kenarında bir meydan açmak,
- Köy meydanının bir tarafında ihtiyar meclisinin toplanıp köyün işlerini görüşmeleri için bir köy odası yapmak,
- Köy, yol üzerinde uğrak bir yerde ise köy odası yanında ocaklı ve ahırlı bir konuk odası yapmak,
- Köyde bir mescit yapmak,
- Köyde maarif idarelerinin vereceği örneğe göre bir mektep yapmak,
- Köy yollarının ve meydanının etrafına ve köyün içinde ve etrafındaki su kenarlarına, mezarlıklar ve mezarlık ile köy arasına ağaç dikmek,
- Köy korusunu muhafaza etmek,
- Köy halkından askerde bulunanların ve bakacağı olmayan öksüzlerin tarlalarını, bağ ve bahçelerini (imece yoluyla) sürüp ekmek, harmanlarını kaldırmaktır.

İSTEĞE BAĞLI GÖREVLER

- Köyün evlerinde, ahırları odalardan ayrı bir yere yapmak,
- Ev, ahır, hela duvarlarının iç ve dışlarını senede bir defa badanalamak,
- Her köyün bir başından öbür başına kadar olan yolları taş kaldırım ile döşemek,
- Köyde bir çamaşırlık yapmak,
- Köyde bir hamam yapmak,
- Pazar ve çarşı yerleri yapmak,
- Köyün sınırı içinde münasip yerlerde ve tepelerde orman yetiştirmek,
- Köy, tarla ve bahçelerini sulamak için bütün köye ortaklama ark yapmak,
- Köye ortaklama her türlü ziraat, pulluk, orak, harman makineleri almak,
- Köylüden nalbant, demirci, arabacı, kalaycı yetiştirmek,
- Köylünün bilgisini arttıracak kitap getirmek,
- Yemeklik ve para ile köy fukarasına ve öksüzlere yardım etmek, kimsesiz çocukları sünnet ettirmek ve kızları evlendirmek için yardım etmek ve fukara cenazelerinin kefen vesairesinin tedarikine çalışmak,
- Kazaen yanan ve yıkılan fukara evlerini bütün köy yardımı ile yapmak,
- Köy namına iyi cinsten boğa, aygır, teke, koç satın almak,
- Köy korusu olmayan yerlerde koru yetiştirmektir.

KÖY İDARESİNİN MALİ YAPISI

KÖY İDARESİNİN GELİRLERİ

Köy idaresinin gelirleri imece, salma ve diğer gelirlerdir.

İmece

Köy gelirleri arasında önemli bir yer tutan imece, köy işlerinde köylülerin ücretsiz olarak bedenen çalıştırılmasını ifade eden bir kavramdır.

Köy halkının köyün işlerine bedenen ve ücretsiz çalışmalarıdır. Köyün özellikle zorunlu işlerinin gerçekleştirilmesinde köy ihtiyar meclisi, imece mükellefiyetine sahip olacak kişileri ve çalışacakları süreyi belirler.

İmeceye gelmeyenler için para cezası uygulanır.

İmece adı ile anılan bu bedeni yükümlülük, köyün zorunlu işlerinin yapılması için köy halkının ortaklaşa ve eşit koşullar altında çalışmaları esasına dayandırılmıştır. Köy halkının tümü denmesine rağmen, uygulamada, çocuk, ihtiyar ve hasta olanlar imecenin dışında tutulmaktadır. Kadınların durumu ise işin niteliği ve gelenekler göz önüne alınarak, ihtiyar meclisince kararlaştırılmaktadır. İmece ile yapılacak işleri ve kimlerin kaçar gün çalışacağını ihtiyar meclisi kararlaştırır. Ayrıca, imece ile yapılacak işlerin, köylünün çift ve çubuğu ile uğraşmadıkları boş zamanlara bırakılması gerekmektedir. İmece yükümlülüğünü yerine

getirmeyen köylüler, ihtiyar meclisi kararıyla para cezasına çarptırılırlar. Para cezasını ödemek imece yükümlülüğünü kaldırmaz.

Bedeni yükümlülük olan imece, o yıl için köyde geçerli olan işçi ücreti göz önünde tutulmak suretiyle değerlendirilmekte ve bütçeye gelir kaydedilmektedir.

Salma

Köyün ihtiyaçları için toplanacak gelirin köy halkının ekonomik durumuna göre bölüştürülmesidir. Salma köydeki hane başına salınır.

Kısaca salma bir tür vergidir.

Dağıtma vergileri sınıfına giren bir yükümlülüktür. Köy gelirleri, köy işlerini gören köyün aylıklı personelinin aylık ve yıllıklarıyla, köy sınırları içinde yapılacak mecburi köy işlerine yetmezse uygulanacak bir gelirdir. En yüksek sınırı yirmi lirayı aşmamak üzere, herkesin hal ve vaktine göre, köy ihtiyar meclisi kararıyla, köyde oturanlara ve köyle maddi ilişkisi bulunanlara salma salınabilir. Salma köyde oturanlar için hane başına dağıtılır ve hanenin ödeme gücü esas olarak göz önünde tutulur.

Köy haricinde oturup da, köyde maddi ilgileri bulunanların salma miktarı, o köydeki ilgi ve istifadelerinin derecesi oranında ölçülür ve ona göre belirlenir.

Köyün aylıklı kişilerinin ücretleriyle, zorunlu işlerden başka hiçbir iş için, hiçbir nam ve maksatla salma salınamaz. Toplanan paralar, bu işlerden başka hiçbir yere ve hizmete tahsis olunamaz. Salma borcunu para ya da mal ile ödemeyenler, bedenen çalıştırılabilirler.

Salma, Kanun'un yürürlüğe girmesini izleyen yıllarda köyün devamlı ve belli başlı gelir kaynağı olmuştur. Çünkü, yetersiz köy gelirleri belli giderleri karşılamaya hiçbir zaman yetmemiştir.

Diğer Gelirler:

- Yardımlar, hediyeler, bağışlar: Köyler, merkezî yönetimden, belediyelerden, il özel idarelerinden ve gerçek kişilerden yardım alabilmektedir.

- Bakaya: Bir önceki bütçe yılında tahakkuk edip tahsil edilemeyen çeşitli gelirlerin, bir sonraki yıl bütçesinde ayrı bir bölümde toplanmasıdır.

- Asker ailelerine yardım: Köylerde kırk beş günden fazla askerlik görevine çağırılanların muhtaç ailelerine yardım olarak 4109 sayılı "Muhtaç Asker Ailelerine Yardım Kanunu" gereğince imece veya ürün toplamak şeklinde yardım yapılmaktadır. Bu yolla sağlanan gelir, başka işlere harcanmamakta, sadece muhtaç asker ailelerine tahsis edilmektedir.

- Köy Kanunu'na göre alınacak para cezaları,
- Emlak ve arazi gelirleri,
- Köy adına ekilen tarla gelirleri,
- Köy ambar, tezgâh ve dükkân gelirleri,
- Mühürlenecek belgelerden alınan para,
- Köy sınırı içindeki taş, kireç, tuğla, kiremit, çanak, kil gibi ocaklardan alınacak para,
- Çay ve nehirler üzerindeki kayık ve sallardan alınacak para,
- Köy sınırı içindeki otlak ve meralardan fazlasının kira paraları,
- Köyde satılmak için kesilen hayvanlardan alınacak para (zephiye resmi),
- Köy sınırı içindeki sahipsiz ağaçların ve yemişlerin gelirleri,
- Köy sınırı içindeki, köye ait kaplıcaların ve maden sularının gelirleri.

Görüldüğü gibi köylerin gelirleri arasında, belediyeler ve il özel idarelerinin önemli gelirleri olan, genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılan bir pay bulunmamaktadır.

KÖY İDARESİNİN GİDERLERİ

- Köy muhtarını köy derneğince kesilen aylık veya seneliği
- Varsa kâtip aylığı
- Köy işlerine bakacak görevlilerin aylığı
- Köyün mecburi işlerine lazım olacak parlardır.

KÖY İDARESİNİN BÜTÇESİ

Köy bütçesi, köy idarelerinin bir yıllık tahmini gelir ve giderlerini gösteren bunların senesi içinde toplanıp kanunlarla belli edilen işlere ve hizmetlere harcanmasına izin veren bir kararnamedir.

Köy bütçelerinin hazırlanışında önce gelir tahmini yapıp sonuçlara göre bütçenin gider kısmı hazırlanır.

Bütçenin hazırlanması her yılın kasım ayında başlar ve yıl sonucuna kadar tamamlanır. Hazırlanan bütçe ihtiyar meclisinin kararı ile bağlanır. Bütçe en geç kasım ayı sonu kaymakam ya da valiye gönderilir. Uygun görülenler onaylanarak muhtarlığa yollanır. Uygun görülmeyenler muhtarlığa tekrar yollanarak düzeltilir.

KISACA !! Köy bütçesini ihtiyar meclisi hazırlar ve kabul eder. Vali veya kaymakam tarafından onaylanır.

Köy bütçesinin kesin hesabı yıl bittikten sonra ocak ayı içinde ihtiyar meclisi tarafından hazırlanır. Onay için mülki amire gönderilir.

ÖNEMLİ!!! Köy bütçesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu içerisinde yer almaz.